

SESJA DOKTORANCKA 2019

Językoznawcze Studia Doktoranckie

13 kwietnia (sobota), godz. 9:00
sala konferencyjna

**Instytut Języka Polskiego PAN
al. Mickiewicza 31
31-120 Kraków**

PROGRAM

- 09:00 Otwarcie sesji – **dr hab. Bogumił Ostrowski, prof. IJP PAN** – kierownik Językoznawczych Studiów Doktoranckich

Panel I: Na pograniczu różnych języków

Barbara Pukalska, Joanna Byszuk

- 09:10 **Krystian Pilch**, *Có sify prziniesły, czyli o spisko-angielskich kontaktach językowych*
- 09:25 **Małgorzata Grochowina**, *Błędy językowe w pracach pisemnych studentów III i IV roku na Bałtyckim Uniwersytecie Federalnym im. Immanuela Kanta w Kaliningradzie*
- 09:40 **Matylda Sokół**, *Dwujęzyczność polsko-rumuńska na przykładzie dwujęzyczności naturalnej chłopca*
- 09:55 **Jędrzej Kogut**, *Translationese w tekstach literackich – analiza pięciu języków źródłowych*
- 10:10 Dyskusja
- 10:30 Przerwa kawowa

Panel II: Leksyka i frazematyka

Krystian Pilch, Zdzisław Koczarski

- 10:40 **Barbara Pukalska**, *O kuchni w Korpusie Spiskim*
- 10:55 **Łukasz Halida**, *Terminologia kościelna w polskiej łacinie średniowiecznej*
- 11:10 **Agnieszka Kochańska**, *Wronce, Zalipie, Nowy Mogilnik. Toponimy w grze wideo Wiedźmin 3. Dziki Gon*
- 11:25 **Iwona Krawczyk**, *Koncepcja frazematyki w badaniu tekstu historycznego na przykładzie kroniki Jana Długosza*
- 11:40 Dyskusja
- 12:00 Przerwa kawowa

Panel III: Językoznawstwo a literatura

Magdalena Kądzioła

- 12:10 **Zdzisław Koczarski**, *Partykułowe operatory modalności w Rocznikach Jana Długosza*
12:25 **Wojciech Łukasik**, *Młoda Polska tatrzańska i nietzscheanizm*
12:40 **Wiktor J. Darasz**, *Żywioły w historii języka polskiego*
12:55 Dyskusja
13:10 Przerwa obiadowa

Panel IV: Morfologia i leksyka

Wojciech Łukasik

- 13:30 **Małgorzata Czachor**, *Asymetria czasownika finitywnego i imiesłowu przysłówkowego współczesnego*
13:45 **Paweł Janczulewicz**, *Tematy na *-ū a język połabski*
14:00 **Michał Misiarczyk**, *Prefiksy czasowników złożonych w języku polskim i niemieckim. Analiza porównawcza w ujęciu semantyki kognitywnej*
14:15 Dyskusja
14:30 Przerwa kawowa

Panel V: Językoznawstwo a technologia

Agnieszka Kochańska, Iwona Krawczyk

- 14:40 **Agnieszka Starzyńska**, *Komunikat reklamowy w perspektywie zdolności poznawczych na podstawie Gramatyki kognitywnej Johna R. Taylora*
14:55 **Joanna Byszuk**, *Seniorzy a nauka języka angielskiego: analiza porównawcza materiałów dydaktycznych oraz efektywności nauczania*
15:10 **Emanuel Modrzejewski**, *Wstęp do automatycznej analizy składniowej zdań z Elektronicznego korpusu tekstów polskich z XVII i XVIII w. (do 1772 r.)*
15:25 **Magdalena Kądzioła**, *Badanie mocy sygnału autorskiego tekstów języka mówionego*
15:40 Dyskusja

16:00 Podsumowanie sesji – **dr Emil Popławski** – sekretarz naukowy Językoznawczych Studiów Doktoranckich

STRESZCZENIA WYSTĄPIEŃ

PANEL I

(9:10–10:30)

Na pograniczu różnych języków

Krystian Pilch, *Có sify prziniesły, czyli o spisko-angielskich kontaktach językowych*

W badaniach wpływów innych języków na gwary polskie pomijany jest język angielski, choć w przeszłości wiele osób mieszkających na wsi emigrowało do krajów anglojęzycznych w celach zarobkowych, nie zawsze pozostając tam na stałe. Referat powstał w celu wstępnego opisanie wpływu, jaki język angielski wywiera(ł) na gwarę spiską. Podczas wywiadów przeprowadzanych na potrzeby powstającego *Korpusu Spiskiego* zebrano dane językowe i socjologiczne na temat możliwych kontaktów językowych mieszkańców wsi z anglijszczyzną, biorąc szczególnie pod uwagę wypowiedzi respondentów, którzy mieli bezpośrednią styczność z obcą kulturą. Uzyskano informacje o potencjalnych anglicyzmach, a metadane przedstawione na wykresach pozwoliły na wyciągnięcie wniosków na temat ich adaptacji i możliwości ich utrwalenia się w mowie mieszkańców wsi. Badania służą pogłębieniu wiedzy związanej z procesami zapożyczania z języka angielskiego do gwar polskich.

Małgorzata Grochowina, *Błędy językowe w pracach pisemnych studentów III i IV roku na Bałtyckim Uniwersytecie Federalnym im. Immanuela Kanta w Kaliningradzie*

W artykule poddano analizie błędy językowe popełniane w pracach pisemnych przez studentów III i IV roku kierunku Filologia obca: język polski i literatura na Bałtyckim Uniwersytecie Federalnym im. Immanuela Kanta w Kaliningradzie. Podstawę materiału badawczego stanowiły wypracowania o objętości 200–250 słów, których autorami są osoby rosyjskojęzyczne, znające język polski na poziomie B1–B2. Teksty były związane tematycznie z zagadnieniami lekcyjnymi, lecz tworzone przez uczniów w ramach prac domowych z nieograniczonym dostępem do słowników i bez wyznaczonego limitu czasowego na konkretne zadanie.

W artykule przytoczono definicję błędu językowego, przedstawiono jego typy z zachowaniem rozróżnienia na błędy wewnątrzjęzykowe - systemowe i stylistyczne oraz zewnątrzjęzykowe – ortograficzne i interpunkcyjne. Następnie dokonano ich charakterystyki w pracach pisemnych studentów. Wyszczególniono te z nich, które mogą być wynikiem negatywnego transferu językowego.

Matylda Sokół, *Dwujęzyczność polsko-rumuńska na przykładzie dwujęzyczności naturalnej chłopca*

Niniejszy artykuł poświęcony jest zagadnieniu dwujęzyczności naturalnej polsko-rumuńskiej. Porusza się w nim problemy – przed którymi stają rodzice – związane z wyborem odpowiedniej strategii wychowania dwujęzycznego dziecka. Opisuje się też czynniki istotne w procesie akwizycji dwóch lub więcej języków, takie jak motywacja, poziom zaangażowania rodziców w wychowanie dwujęzyczne dziecka czy częstotliwość kontaktu z językiem mniejszości. Analizie poddaje się rozwój mowy chłopca, w sytuacji, w której językiem mniejszościowym jest język rumuński, a językiem dominującym – język polski. Szczególną uwagę poświęca się zjawiskom przełączania i mieszania kodów. Obserwacji dokonano w okresie od 2. do 4. roku życia dziecka. W artykule wykorzystuje się metodę studium przypadku. Zaprezentowane wyniki stanowią początek badań nad dwujęzycznością dzieci polsko-rumuńskich.

Jędrzej Kogut, *Translationese w tekstach literackich – analiza pięciu języków źródłowych*

Celem tej pracy jest prezentacja i omówienie zjawiska translationese w tekstach literackich tłumaczonych na język polski. O translationese, zwanym również "dialektem tłumaczeniowym", mówimy w sytuacji, w której tekst przetłumaczony na dany język wyraźnie odróżnia się od podobnych tekstów pisanych oryginalnie (spontanicznie) w tymże języku. Teksty tłumaczone mogą wręcz być na tyle mocno nacechowane, żeby pozwolić na swobodną ich identyfikację w większych korpusach. Stylometryczne analizy tłumaczeń literackich z sześciu różnych języków europejskich (angielskiego, niemieckiego, francuskiego, hiszpańskiego, włoskiego i rosyjskiego) zostaną porównane z analizami tekstów pisanych spontanicznie po polsku, a wyniki tych badań pozwolą na ocenę skali zjawiska oraz na wskazanie sytuacji, w których zachodzi ono najczęściej. Wykorzystanie szerokiego wielojęzycznego korpusu (ściśle kontrolowanego pod kątem arbitralnie dobranego zestawu zmiennych) powinno również umożliwić wskazanie zależności między różnymi językami oraz wyraźniej zarysować stojące za badanym zjawiskiem przyczyny.

PANEL II

(10:40–12:00)

Leksyka i frazematyka

Barbara Pukalska, *O kuchni w Korpusie Spiskim*

Korpus Spiski (KS) to elektroniczna baza języka mówionego mieszkańców polskiej części Spisza opracowywana w ramach projektu *Język mieszkańców Spisza. Korpus tekstów i nagrań gwarowych*. Projekt jest realizowany w Instytucie Języka Polskiego PAN w Krakowie, a celem przedsięwzięcia jest dokumentacja języka mieszkańców Spisza. Kierownikiem projektu jest dr hab. prof. IJP PAN Helena Grochola-Szczepanek. Nagrania korpusowe stanowią bogate źródło wiedzy o gwarze spiskiej, ale też o kulturze regionu. Informatorzy ciekawie opowiadają m.in. o dawnych pracach, zwyczajach, strojach ludowych czy kuchni. W ramach niniejszego referatu skupimy się właśnie na leksyce związanej z kulinariami. Przedstawione zostaną wybrane leksemy, wśród których znajdują się m.in. nazwy: potraw, sprzętów kuchennych czy posiłków (np.: *frystyk, kluska, grula*). Będzie to też dobra okazja, by nieco powiedzieć o tym, jak dawniej wyglądała kuchnia polskiego Spisza.

Łukasz Halida, *Terminologia kościelna w polskiej łacinie średniowiecznej*

Terminologia kościelna zawarta w tekstach łacińskich powstałych na ziemiach polskich w epoce średniowiecza nie była dotychczas przedmiotem szczegółowych badań językoznawczych. W referacie przedstawię zarys koncepcji rozprawy doktorskiej poświęconej temu zagadnieniu. Wystąpienie będzie składało się z trzech części. W pierwszej zaprezentuję teoretyczne podstawy badań terminologicznych w ujęciu M. T. Cabré (*Terminology. Theory, methods and applications*, 1999), ze szczególnym uwzględnieniem problemu relacji między językiem ogólnym a językiem specjalistycznym, kwestii tekstów specjalistycznych oraz kryteriów wyróżniania, definiowania i klasyfikacji terminów. W drugiej części podejmę próbę odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób wskazane ramy teoretyczne znajdują zastosowanie w odniesieniu do łaciny średniowiecznej. W ostatniej części przedstawię przykłady analizy wybranych terminów i nakreślę perspektywy badawcze związane z omawianym tematem.

Agnieszka Kochańska, Wronce, Zalipie, Nowy Mogilnik. *Toponimy w grze wideo Wiedźmin 3. Dzikie Gon*

Celem referatu jest przedstawienie polskojęzycznych toponimów obecnych w grze wideo *Wiedźmin 3. Dzikie Gon*, niebędących dotychczas przedmiotem badań. Na wyekscerpowany materiał składają się przede wszystkim nazwy wsi, choć obecne są także urbanonimy i mikrotoponimy (nazwy zamków, bram, mostów, karczem, cmentarzy), hydronimy i oronimy (nazwy gór, przybrzeży). Zostanie podjęta próba wykazania motywacji nazewniczych oraz przedstawienia wzorców strukturalnych.

Nazwy te pełnią – z punktu widzenia gracza – przede wszystkim funkcję informacyjno-lokalizacyjną. Niektóre z nich są też przejawem gry językowej (przez nawiązanie do innych toponimów rzeczywistych lub literackich). Wydaje się być uzasadnione wyodrębnienie także funkcji stylizacyjnej omawianych nazw.

Iwona Krawczyk, *Koncepcja frazematyki w badaniu tekstu historycznego na przykładzie kroniki Jana Długosza*

Badania nad frazeologią tekstów łacińskich napotykać na poważne utrudnienia wynikające ze specyficznych uwarunkowań samego języka, określanego mianem historycznego. Brak możliwości weryfikacji słowa pisanego w języku mówionym nie pozwala na podjęcie ostatecznych decyzji dotyczących klasyfikacji frazeologicznej powtarzających się grup wyrazowych. W kronice Jana Długosza odnajdujemy szereg konstrukcji językowych wykazujących regularność w budowie oraz użyciu słownictwa, występujących w konkretnych kontekstach, m.in. w opisach zjawisk astronomicznych czy pogodowych. Choć wykazują one pewne prawidłowości, to nie posiadają jednak części cech, które pozwalałyby uznać je za frazeologizmy w rozumieniu tradycyjnym, odznaczające się stałością składu leksykalnego, odtwarzalnością w mowie, przesunięciem semantycznym czy całościowością znaczeniową. Powtarzalność w zakresie doboru i łączliwości wyrazów, zauważalna u Długosza, skłania jednak do analizy materiału z punktu widzenia frazematyki. Ta koncepcja frazeologii, szeroko opisana przez Wojciecha Chlebę, za podstawowe kryterium uprawniające do określenia elementu językowego mianem frazemu uznaje jego odtwarzalność w danej sytuacji komunikacyjnej. W swoim wystąpieniu przedstawię (opierając się na materiale źródłowym), dlaczego i w jaki sposób analizowany tekst wpisuje się w założenia wspomnianej koncepcji.

Językoznawstwo a literatura

Zdzisław Koczarski, *Partykułowe operatory modalności w Rocznikach Jana Długosza*

Analiza modalności wypowiedzi może dostarczyć odbiorcy wielu dodatkowych informacji, m.in. określić stanowisko nadawcy wobec wypowiadanego komunikatu czy też stan jego wiedzy na dany temat. Badanie to może okazać się przydatne zwłaszcza, gdy mamy do czynienia z tekstem historycznym, takim jak kronika, w którym autor wykorzystuje różne źródła i często musi wybierać pomiędzy różnymi relacjami na temat minionych wydarzeń. Szczególnie analiza modalności epistemicznej, wprowadzanej na przykład za pomocą partykuł, konkretnych czasowników lub określonych konstrukcji składniowych, pozwala nam w wyraźny sposób określić wiedzę i zdanie autora na temat przytaczanych informacji.

Niniejsze wystąpienie ma na celu przedstawienie wyników analizy wspomnianych powyżej leksemów (nazywanych za prof. Wolaninem „partykułowymi operatorami modalności” (Wolanin 2012)) w *Rocznikach* Jana Długosza. Ich charakterystyka będzie oparta na schematach klasyfikujących wykorzystanych w *Słowniku gniazdowym partykuł polskich* (Grochowski, Kisiel, Żabowska 2014). Dokładna analiza tych wykładników leksykalnych pozwala bowiem nie tylko na przybliżenie stanowiska i stanu wiedzy autora kroniki, lecz także na lepsze zrozumienie jego warsztatu literackiego i językowego. Umożliwia również – przy zastosowaniu metod korpusowych – wskazanie fragmentów tekstu, które kronikarz cytuje bez podania źródła.

Wojciech Łukasik, *Młoda Polska tatrzańska i nietzscheanizm*

W moim wystąpieniu zamierzam kontynuować rozważania z lat poprzednich, dotyczące związków filozofii Nietzschego i literatury młodopolskiej. Tym razem skoncentruję się na tematyce tatrzańskiej i symbolice wędrówki w *Tako rzecze Zaratustra*. Krajobraz i zamieszkujące go istoty mityczne odgrywały znaczącą rolę w mitologii greckiej, do której często odwołuje się Nietzsche. Warto zastanowić się, na ile obecność podobnych motywów w literaturze młodopolskiej wynika z przetrwania prądawnych wierzeń w polskim folklorze, na ile zaś ze świadomych poszukiwań, sięgających do kultury antycznej. Co więcej, przemiany społeczne na wsi polskiej końca XIX wieku i udział zdolnych jednostek z tego środowiska w życiu społecznym kraju (np. Władysław Orkan) mogą posłużyć za dobrą ilustrację indywidualistyczno-społecznikowskiego dualizmu Młodej Polski.

Wiktor J. Darasz, *Żywioły w historii języka polskiego*

Odczyt przedstawia historię wyrazów oznaczających żywioły przyrody (ogień, powietrze, woda, ziemia), jak również samego leksemu żywioł w historii języka polskiego na tle słowiańskim (w tym czeskim, z odniesieniem do języka prasłowiańskiego), od czasów najdawniejszych do współczesności. Podstawą opracowania były słowniki języka polskiego, zarówno ogólne, jak i etymologiczne, począwszy od *Słownika staropolskiego*, a skończywszy na internetowym *Wielkim słowniku języka polskiego* pod redakcją profesora Piotra Źmigrodzkiego i najnowszym kompendium profesora Wiesława Borysia. Wprowadzeniem do problematyki będzie zarysowanie koncepcji żywiołów jako podstawowych rodzajów (pierwiastków) materii budującej świat fizyczny, sformułowanej przez starożytnych filozofów greckich (Anaksymandra, Anaksymenesa, Talesa z Miletu i Empedoklesa), rozważających kwestię elementarnego tworzywa rzeczywistości. Ich dociekania po wielu wiekach znalazły finał w osiągnięciach nowoczesnej fizyki i chemii, opisującej w ścisły sposób świat atomów i cząstek elementarnych. Odczyt dokumentuje wstępny etap prac nad monografią o artystycznym spożytkowaniu motywu czterech żywiołów w poezji czeskiej lat 1918–1989.

Morfologia i leksyka

Małgorzata Czachor, *Asymetria czasownika finitywnego i imiesłowu przysłówkowego współczesnego*

Krystyna Bojałkowska (2010) – nawiązując do teorii Henryka Wróbla dotyczącej tzw. imiesłówów akcesoryjnych – stwierdza, że zachodzi funkcjonalna różnica między imiesłowami przysłówkowymi występującymi przed i po czasowniku finitywnym. Przeprowadzone przeze mnie badanie wykazało, że w zdaniach dwupredykatowych, w których jeden z predykatów jest wyrażony czasownikiem finitywnym, a drugi imiesłowem przysłówkowym współczesnym, zachodzi ilościowa różnica między przypadkami zdań, w których imiesłów poprzedza czasownik finitywny, a takimi, w których po nim następuje. W pierwszym przypadku obserwujemy większą asymetrię wydatności (ang. *salience*) między członem imiesłowowym a finitywnym. Jednak analiza jakościowa materiału pozwala na postawienie hipotezy, że zjawisko to wynika nie tyle z różnicy funkcjonalnej między imiesłowami, co z kumulowania się bądź nie – efektu, że bardziej istotną informację przekazuje predykat umiejscowiony w pozycji syntaktycznie nadrzędnej oraz że istotniejszą informację przekazuje predykat znajdujący się na drugiej pozycji w zdaniu.

Analizie poddano zdania zaczerpnięte z Narodowego Korpusu Języka Polskiego (Przepiórkowski et al., 2012) wraz z towarzyszącym im wąskim kontekstem. Porównano ze sobą dwie losowe próbki składające się ze 198 i 189 zdań dwupredykatowych z imiesłowem przysłówkowym współczesnym odpowiednio na pierwszej i drugiej pozycji. Następnie zbadano, czy oba człony zdania wykazują samodzielnie spójność z prawo- i lewostronnym kontekstem. Założono, że człon wykazujący się większą kohezją jest jednocześnie bardziej wydatny – innymi słowy, przekazuje informację szerzej omawianą w tekście, a zatem odgrywającą w nim istotniejszą rolę. Zdania, w których człon imiesłowowy występuje na pierwszej, a człon finitywny na drugiej pozycji, w inny sposób łączą się z kontekstem niż takie, w których zachodzi szyk odwrotny.

Człon finitywny w postpozycji wykazuje z ilościowego punktu widzenia wyrazistą tendencję do kohedowania z bliskim (w tym wypadku prawostronnym) kontekstem, podczas gdy w przypadku odwrotnego szyku ta tendencja znacznie słabnie, a odsetki kohezji członu finitywnego i imiesłowowego zbliżają się do siebie.

Analiza jakościowa polegała na dopasowaniu ekwiwalentu do każdego członu imiesłowowego oraz osobno na zamianie szyku członu imiesłowowego i finitywnego, następnie zaś sprawdzeniu, czy „odwrócone” w taki sposób zdania zachowują zrozumiałość i tożsamość znaczeniową. Dopasowywanie ekwiwalentów dało rezultaty odmienne niż u Krystyny Bojałkowskiej, natomiast odwrócenie szyku wywołało efekt subiektywnego wzmocnienia wydźwięku informacji przesuniętej na drugą pozycję. Zjawisko to wymaga potwierdzenia dalszymi badaniami.

Paweł Janczulewicz, *Tematy na *-ū a język połabski*

W szczątkowo poświadczonym języku połabskim stosunkowo duża liczba wyrazów odznacza się włączeniem do typu deklinacyjnego kontynuującego tematy na *-ū. Celem wystąpienia jest weryfikacja zapisów od strony filologicznej, które w literaturze specjalistycznej przyporządkowywane są do tematów na *-ū oraz oddzielenie archaicznej warstwy leksykalnej od innowacji połabskich i wyrazów niesłusznie podejrzewanych o przynależność do danego typu. Nowe światło na interpretację materiału rzuca ponowna analiza grafii w słowniku Jana Paruma Schultzego, który konsekwentnie odróżnia wygłosowe dyftongi powstałe z *i, *y i *u, zatem część lekcji zaproponowanych m. in. przez K. Polańskiego wymaga poszukiwań innego objaśnienia. Osobno omówiony zostanie przykład jedyne poświadczenia dawnej końcówki acc. sg. w formie transkrybowanej jako carṭ'ev/carṭ'iv 'cmentarz' na korzyść częściowo niemieckiej proveniencji danej formy oraz rozwój fleksji tematów na *-ū w połabskim, w kontekście analogicznych zjawisk w innych językach słowiańskich.

Michał Misiarczyk, *Prefiksy czasowników złożonych w języku polskim i niemieckim. Analiza porównawcza w ujęciu semantyki kognitywnej*

W moim wystąpieniu zaprezentuję wyniki wstępnego przeglądu literatury do pracy doktorskiej. Praca ma ambicje studium kontrastownego, którego celem byłoby opisanie podobieństw i różnic semantycznych między polskimi i niemieckimi przedrostkami w czasownikach złożonych. Na gruncie polskim semantyka prefiksów w ujęciu kognitywnym została wyczerpująco opisana w pracach prof. Renaty Przybylskiej. Tematykę prefiksacji czasowników podejmują także germaniści, jak chociażby E. Bellavia czy R. Kaváľková. Innowacyjność niniejszej pracy polegałaby na zastosowaniu metody porównawczej językoznawstwa synchronicznego. Szczególnie interesujące wydaje się tu zastosowanie analizy w nurcie kognitywnym z wykorzystaniem schematów wyobrażeniowych w rozumieniu Lakoffa i Johnsona. Dodatkowy walor pracy stanowiłaby próba osadzenia struktury semantycznej przedrostków polskich i niemieckich w szerszym kontekście języków indoeuropejskich, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin słowiańskiej i germańskiej. Alternatywną propozycją byłyby poszukiwania różnic i podobieństw między językami w ramach językoznawstwa typologicznego. Ostatni, niemniej ważny cel stanowiłoby zbadanie możliwości szerokiego wykorzystania semantycznych analogii prefiksów w dydaktyce języka niemieckiego. W toku pracy z uczniami wykształciłem własną, „lingwistyczną”, metodę nauczania, opartą na podobieństwach semantycznych między polszczyzną a niemiecczyzną.

Podobieństwa semantyczne między przedrostkami polskimi i niemieckimi znacznie wykraczają poza proste analogie i nie zawsze można z nich korzystać w procesie nauki. Co więcej, polszczyzna i niemiecczyzna przewidują także odmienne funkcje syntaktyczne prefiksów. Podczas gdy w języku polskim na pierwszy plan wysuwa się informacja o trybie, w niemieckim nie stanowi to podstawowej funkcji. Zbadanie tych i innych przytoczonych powyżej aspektów semantyki przedrostków stanowi dla mnie wyzwanie naukowe.

Językoznawstwo a technologia

Agnieszka Starzyńska, *Komunikat reklamowy w perspektywie zdolności poznawczych na podstawie Gramatyki kognitywnej Johna R. Taylora*

Podczas wystąpienia przedstawione zostaną trzy zdolności poznawcze, o których pisze John R. Taylor w *Gramatyce kognitywnej* takie jak: zdolność kategoryzacji, zdolność myślenia metaforycznego oraz zdolność wnioskowania. Wstępem do każdego z tych punktów będzie bardzo ogólna prezentacja ich założeń, następnie przedstawione będzie wykorzystanie ich w komunikacji reklamowej oraz zaprezentowane zostaną przykłady znane polskiemu odbiorcy z telewizji, prasy lub Internetu. Prezentacja będzie zawierać także ilustracje reklam anglojęzycznych oraz reklam z rynku hiszpańskiego. Wszystkie zaprezentowane przykłady reklamowe będą dotyczyły zarówno warstwy językowej, jak i komunikatu wizualnego, który jest nieodłączną częścią większości przekazów reklamowych. Celem prezentacji jest wskazanie, że założenia gramatyki kognitywnej mogą być narzędziem interpretacji oraz analizy języka reklamy, a w szerszej perspektywie komunikacji reklamowej przy szczególnym uwzględnieniu reklamy wizualnej w prasie oraz Internecie.

Joanna Byszuk, *Seniorzy a nauka języka angielskiego: analiza porównawcza materiałów dydaktycznych oraz efektywności nauczania*

(Praca jest częścią projektu realizowanego we współpracy z mgr Karoliną Czopek z Uniwersytetu Warszawskiego)

W ostatnich latach w Europie zauważalne jest nasilenie się procesów starzenia się społeczeństwa. W roku 2000 emeryci stanowili 12% polskiego społeczeństwa, a w 2015 już 16%. Równolegle popularność zyskują zajęcia adresowane do seniorów, zwłaszcza związane z Uniwersytetami Trzeciego Wieku (gromadzące blisko 100 000 słuchaczy w 464 oddziałach w kraju). Jedną z najchętniej wybieranych form aktywności pozostają kursy językowe, wciąż jednak brakuje systematycznych badań nad metodologią uczenia osób starszych.

W niniejszym referacie przedstawię dwa aspekty prowadzonych przez nas badań. Pierwszym z nich jest charakterystyka obszaru problemów językowych osób starszych w porównaniu do innych grup wiekowych. Wnioski w tej części badania wysnute są na podstawie porównania zgromadzonego przez nas korpusu wypowiedzi uczestników kursu języka angielskiego A1–A2 z korpusem wypowiedzi uczniowskich PLEC (Pęzik, 2012). Drugi aspekt eksperymentu sprowadza się do analizy porównawczej podręczników dla dorosłych i dla seniorów wydawnictw Edgard i Lingo (jedyne na polskim rynku wydawnictwa oferujące podręczniki dla seniorów). Analiza ma wykazać, czy dostosowane podręczniki dobrze identyfikują i wspierają potencjalne potrzeby osób starszych uczących się angielskiego.

Emanuel Modrzejewski, Wstęp do automatycznej analizy składniowej zdań z Elektronicznego korpusu tekstów polskich z XVII i XVIII w. (do 1772 r.)

Przedmiotem wystąpienia będzie pierwszy etap mojej rozprawy doktorskiej, czyli ogólna prezentacja wyboru zdań ze źródłowego korpusu (z dr Aleksandrą Wieczorek) i pierwsza próba ich parsowania za pomocą analizatora *Świgr 2* dla języka współczesnego (środowisko do ujednoznaczniania drzew składniowych *Dendrarium*). W ramach wstępu do omówienia badań zostanie pokrótce przedstawione podejście Świdzińskiego-Saloniego-Wolińskiego, wynikający z niego formalizm morfoskładniowy oraz proponowana modyfikacja implementacji dla języka średniopolskiego. Zaprezentowane zostaną narzędzia użyte do tego badania (analizator morfoskładniowy *Korbeusz* wraz z tagsetem *Korpusu*, a także *Świgr 2* i *Dendrarium*) oraz zostaną one porównane z formalizmem współczesnym *Świgr 2*. W wystąpieniu znajdzie się też omówienie pokrycia wybranych zdań regułami składniowymi dla współczesnego języka polskiego (procent parsowalności), propozycja rozwoju gramatyki dla składni średniopolskiej oraz zagadnienia idiolektyczne, geograficzne i dotyczące chronologii. Jednocześnie trwają podobne prace przy użyciu parsera gramatyki zależnościowej (prowadzi je dr Wieczorek), co razem daje szansę na lepszy opis składni średniopolskiej i rozwój narzędzi NLP do analiz na materiale historycznym.

Magdalena Kądzioła, Badanie mocy sygnału autorskiego tekstów języka mówionego

Skuteczność stylometrii była dotychczas testowana przede wszystkim na korpusach tekstów literackich: pochodzących z różnych okresów, należących do różnych gatunków, także o różnych rozmiarach. Teksty zgromadzone przez autorkę na potrzeby niniejszego badania stanowią nowy rodzaj materiału badawczego z punktu widzenia tradycyjnej stylometrii. Są bowiem nieredagowanymi zapisami rzeczywistych wypowiedzi w języku polskim: rozmów, wywiadów i opowieści kilkudziesięciu osób. Wypowiedzi te zawierają omyłki, momenty zawahania, czy nielinearne struktury składniowe, typowe dla mowy spontanicznej, co zasadniczo różni je od tekstów literackich. Na korpus składają się wypowiedzi rozmówców z bazy języka konwersacyjnego *Spokes* (CLARIN-PL), wypowiedzi vlogerów z serwisu internetowego *Youtube* oraz zapisy wywiadów narracyjnych z *Archiwum Historii Mówionej* (relacjebiograficzne.pl) – wszystkie nagrane w XXI wieku.

Celem niniejszego badania jest powtórzenie, na tym nowym materiale, serii kontrolowanych testów stylometrycznych przeprowadzonych już na próbkach tekstowych (literackich) o różnej długości, dla sprawdzenia mocy „sygnału autorskiego” (Eder, M. *Does size matter? Authorship attribution, small samples, big problem*, „Digital Scholarship in the Humanities”, 30 (2): 167–182, 2015). Minimalna długość próbki dająca stabilne wyniki dla literatury wahała się od 2500 słów (proza łacińska) do 5000 słów (powieści angielskie, niemieckie, polskie i węgierskie). Podstawowe pytanie badawcze brzmi więc: czy można wyznaczyć podobny zakres dla tekstów języka mówionego? Kolejne: czy „sygnał autorski” będzie słabszy, czy też mocniejszy w porównaniu z tekstami literackimi? A ponadto: czy otrzymana minimalna próbka tekstu (mówionego) potrzebna do wiarygodnego przypisania „autorstwa” będzie niezależna od zastosowanej metody, tak jak w przypadku literatury?